

संघभावना

महाराष्ट्राच्या गिर्यारोहकांचा संघ एव्हरेस्ट शिखरावर चढाई करण्यासाठी तयारी करीत होता. मानसिक तयारीसाठी त्यांच्याबरोबर काम करताना या क्षेत्रातली आव्हाने कोणती आहेत, त्याचा आम्ही शोध घेत होतो. आमच्या असे ध्यानात आले, की गिर्यारोहण हे अगदी वैयक्तिक कौशल्य असले तरी यश मिळवण्यासाठी अनेकांनी एकत्र येऊन काम करायला हवे.

१२-१५ जणांचा संघ त्या स्वारीसाठी निवडला गेला होता. प्रत्येकाचा स्वभाव वेगळा असणार, हे ओघानेच आले. पर्वतावर जसजसे वर जात जाल तसेतसे वातावरण विरळ होत जाते. निसर्गाच्या प्रकोपाला सतत तोंड देत राहावे लागते. पाऊस, वारा, बर्फ, जीवधेणी थंडी, एकाकीपणाची भावना या सर्व प्रतिकूल गोष्टीमुळे स्वभाव चिडचिडा होऊन जातो. जीव तर सारखा धोक्यात असतो. मग परस्परसंबंध चांगले राखणे फारच अवघड होऊन जाते.

१५ लोक बेस कॅम्पपर्यंत जाणार असले तरी शिखर पादाक्रांत करायला त्यातल्या एकदोघांचीच निवड होते. त्यामुळे आपसात स्पर्धेचीही चुरस असते. यश-कीर्ती यातला फार मोठा वाटा आपोआपच शिखरावर झेंडा रोवणाऱ्यालाच मिळतो. हे सगळे मुद्दे संघभावना अगदी खिळखिळी करून टाकतात. मुळात वैयक्तिक कौशल्य प्रकट करण्याच्या खेळात ती कमीच असते. पण अशी ध्येये गाठायची असतील, तर संघभावनेला पर्यायच नसतो. ती मजबूत झाल्याशिवाय यश टप्प्यात येत नाही. कितीदा तरी प्रयत्न अर्धवट सोडून द्यावे लागतात.

संघभावना वाढीला लावण्यासाठी एकत्रित करण्याच्या गोष्टीवर भर द्यायला हवा. फावला वेळ एकत्र घालवणे, सांघिक खेळ खेळणे, निसर्गरम्य स्थळांना एकत्र भेट देणे या सर्व बाबी संघभावना पक्की करायला फार उपयोगी पडतात. समूहगान, एकत्र प्रार्थना, कवायत-संचलन यांचाही चांगलाच उपयोगी होतो. आपण एक असल्याची भावना पक्की रुजते. परस्पर सामंजस्यही वाढीला लागते.

गिर्यारोहकांचा हा संघ फारच उत्तम तयार झाला. हिमालय चढताना अडचणीचे अनेक डोंगर पार करावे लागले त्यांना. पण सान्यांवर मात करून जिदीने सुरेंद्र चव्हाण एव्हरेस्टवर पोहोचलाच. या विजयी वीरांचा सत्कार आयोजित केला तेव्हा त्यांना सांगितले, की समूहगानाचा त्यांना फार उपयोग झाला. मतभेद आणि आपसातली तेढ वाढते आहे, असे वाटले की कोणीतरी

त्यांना सर्वांना आवडलेल्या एका पहाडी समूहगीताला सुरुवात करी. आपोआप सगळेच सूर मिळवीत आणि मतभेद नाहीसे होत. त्यांनी ते गीत एकसुरात महणून दाखवले तेव्हा अंगावर काटाच आला !

—भीष्मराज बाम

(‘मना सज्जना’ या पुस्तकातून)